

X.L.
MÉNDEZ
FERRÍN

NO FONDO DOS ESPELLOS

Todos os Álvarez

Sobre 1968 presentaba eu na Asociación Cultural de Vigo unha conferencia. Falaba Darío Álvarez Blázquez sobre Francisco Sánchez "O Escéptico". Ocorreuseme tratar, por primeira vez, do sorprendente vigor literario e artístico que a familia Álvarez foi demostrando desde o século XIX. Coi do que, pedante, comparei os nosos Álvarez cos Sobrino pontevedreses e compostelanos, cos Huxley británicos e cos Schweitzer da Alsacia que inclúen J.-P. Sartre.

O fundador da dinastía veu, desde Cataluña, a Pontevedra, e era Emilio Álvarez Giménez, catedrático do Instituto. Nacera na Puebla de Sanabria. Igual que o astorgán Martínez Salazar, o seabrés Álvarez Giménez galeguizouse e, mesmamente, escribiu o que é considerado primeiro drama histórico en lingua nosa: *María Castaño ou na revolta popular* (1877). Casado cunha dona da culta familia dos Limeses, tivo fillos entre os cales destacou na literatura Xerardo Álvarez Limeses, autor do libro de poemas *Antre dous séculos*. O título foi aproveitado polos historiadores da literatura para nomear o capítulo da transición do universo poético decimonónico ao novecentista. Tamén Don Emilio foi pai de Darío, un médico establecido en Tui que tivo actividade xornalística e pública e que resultou fusilado polos fascistas na Alameda da cidade miñota a raíz dos sucesos de 1936. Este Darío Álvarez Limeses, casado cunha señora de orixe cubano, Dona María, foi pai dos Álvarez Blázquez aos que nos referiremos.

Dos Álvarez Limeses de Pontevedra procedía Emilio Álvarez Negreira, poeta do grupo Benito Soto. Cando eu era mozo, moita xente repetía uns versos moi atrevidos e brillantes de Álvarez Negreira: "Cojonudo/ es el bello sátiro desnudo". E tamén daquela ponla pontevedresa saíu Xerardo Álvarez Gallego, polemista e figura de relevancia no Partido Galeguista que se exiliou a Cuba en 1936. Unha irmá deste, Amalia, casou co dirixente do citado partido Alexandro Bóveda, ourensán, que foi fusilado, a causa da súa lealdade ao goberno da República, no Monte da Caeira (Poio Pequeno).

En Tui, fillos de Darío Álvarez Limeses, naceron nos anos dez e vinte do século pasado os Álvarez Blázquez, entre os que destacaron varios na arte e na literatura. Darío (II) foi médico, ensaísta, articulista notorio incluso na prensa portuguesa e home de ampla cultura. Emilio revelouuse como fino e limpo poeta, non demasiado prolífico. Álvaro recibiu ensino artístico de Prieto Coussent, foi bon de-

A familia Álvarez Blázquez. De esquerda a dereita: Celso, o pai Darío, Darío (fillo), a nai María, Álvaro, Alfonso, Emilio e Xosé María, de pé (ano 1929).

buxante e a el lle debemos a iniciación da serigrafía artística en Galicia. Outro fillo de Darío (I) foi o Xosé María que celebraremos como figura anual do Día das Letras Galegas. Compre precisar que todos os Álvarez Blázquez despois do asasinato do pai fixaron as súas residencias en Vigo e moito lles debe a eles a condición central desta ci-

dade en materia literaria, artística e editorial.

Na cuarta xeración Álvarez, agora xa viguesa, situamos a Alfonso e Darío Álvarez Gándara, fillos de Darío Álvarez Blázquez. O primeiro avogado, prosista de ideas e orador e, o segundo, médico e autor un pouco tardío de novelas de misterio, xénero que tamén cultivara seu

pai. Deste último é fillo Darío Álvarez Basso que, coa súa irmá Carlota, representan os derradeiros gromos da árbore artístico-literaria dos Álvarez, neste caso orientados á práctica e á organización da plástica. En canto aos fillos de Xosé María Álvarez Blázquez, neles brilla a tendencia artística en Berta e literatura en Xosé María, Alfonso e

Celso Álvarez Cáccamo.

Dado que a Academia decidiu dedicarlle as próximas Letras Galegas a Xosé M.ª Álvarez Blázquez, eu gustaría de que alguén escribise sobre a familia Álvarez un ensaio biográfico do tipo do que Rocha Martins publicara en 1945 (*Inquerito*, Lisboa) co título *d'Os románticos antepassados de Eça de Queiroz*.

Buzón

A Musa do Vapor

Xosé Manuel Salgado, oterista máximo, envíame copia dun artigo de Don Ramón para matizar o que eu falo no Fondo dos Espellos sobre o pai do polígrafo de Trasalba. Foi publicado en *La Región* (9-VII-1961) co título de "La Musa del Vapor". Nel rememórase o acto de recepción en Ourense da primeira locomotiva, procedente de Vigo. Vén a conto porque eu, facéndome eco dunha persistente tradición, puxen ao pai de Don Ramón, o doutor Enrique Otero Sotelo, falando no acto con acentos progresistas. Neste artigo, Otero non menciona ao seu pai entre os oradores e fai do avogado Xohán Manuel Paz Nóvoa o principal interventor por parte dos demócratas. Polos reaccionarios, Otero destaca o brinde do bispo Cesáreo Rodrigo (o mesmo que acababa de crucificar a Curros). Tamén fai falar do mesmo coté o cóengo e futuro arcebispo de Zaragoza Juan Soldevila, que se extendería so-

bre o inxenio do Papa Silvestre II ao lle aplicar a máquina de vapor ao fol dos órganos vaticanos como amósega de que tamén a Igrexa está a favor do Progreso. Segundo Otero, nun kiosko octogonal, a compañía dos ferrocarrís cuxo representante era o enxeñeiro señor Rouvière ofreceu un refrixerio de xamón doce, embutido de Lyon e abundancia de champán. O acto ocorreu o 31 de marzo de 1881. Otero Pedrayo precisa que o mesmo Curros estivo no acto de inauguración e que moitas persoas tiveron intervencións poéticas ou oratorias. Non nos di que falasen ou que recitasen nin Curros nin o seu pai. De xeito que, pola fonte que examinamos, non sabemos con certeza se Enrique Otero Sotelo, deputado provincial e progresista, falou ou non no acto comentado, aínda que outros decláran que si. O caso é que a evocación de Otero Pedrayo, sempre tan avaro de información sobre a súa familia, ten todo o aspecto, polo vívido e quente do relato, de proceder dun informe paterno, e algo hai no artigo "La Musa de Va-

por" de non completamente esclarecido. Escribiu Don Ramón un día: "Las cosas contadas a los niños por los padres se incorporan vivientes en la imaginación, forman una experiencia de valor profundo y decisiva influencia... y dejan alrededor de los hechos una zona nunca completamente iluminada". En todo caso, no acto de chegada a Ourense da primeira locomotora houbo confrontación ideolóxica. A tensión de alta voltaxe debeu de terminar por ceibar faiscas ao ar da Ponte-Canedo no día histórico no que, por primeira vez en Ourense, o canto do cuco recén chegado se cruzaba co asubío da máquina do tren.

Todos aqueles que quixeren colaborar coa súa opinión en NO FONDO DOS ESPELLOS poden escribir por correo ordinario a:

X. L. Méndez Ferrín - FARO DE VIGO
Rúa Uruguay, 10-A
(Aptdo. Correos, 91) VIGO